

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Røst kommune - Røst barne- og ungdomsskole

20.06.2016

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Røst kommune – Røst barne- og ungdomsskole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	7
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	9
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	11
4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	11
4.1 Rettslige krav	11
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	13
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	14
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	15
5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	16
5.1 Rettslige krav	16
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	16
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	17
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	18
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	18
6.1 Rettslige krav	18
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	19
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	19
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	19
7. Frist for retting av brudd på regelverket	19
8. Skoleeiers frist til å rette	22
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	23

Sammendrag

Tema og formål

Fylkesmannen gjennomfører i perioden 2014 – 2017 felles nasjonalt tilsyn med temaet *Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen*. Tilsynet er delt inn i fire under-tema: skolens arbeid med opplæringen i fag, individuell undervisningsvurdering i fag, spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Fylkesmannen foretar nå tilsyn over dette tema med Røst kommune, der Røst barne- og ungdomsskole er valgt ut for stedlig tilsyn. Det overordnede målet for tilsynet er å bidra til at alle elever i grunnopplæringen får et godt utbytte av den opplæringen som tilbys. Formålet med tilsynet er å sjekke om skolen følger opplæringsloven med forskrifter, og å bidra til bedre regelforståelse og regelletterlevelse i kommuner og skoler.

Gjennomføring

Fylkesmannen gjennomførte veiledningsmøte for skoleeier og skole-ledere for Lofotkommunene 1. desember 2015, men Røst kommune var ikke representert der. I møtet ble det informert nærmere om tema og bakgrunn for felles nasjonalt tilsyn. Veiledningsmateriell samt egenvurderingsskjema i verktøyet RefLex ble også presentert.

Etter varsel om tilsyn har Røst barne- og ungdomsskole sendt inn egenvurderingsskjema med understøttende dokumentasjon for skoleledelsen og for lærere. Fylkesmannen har gjennomført stedlig tilsyn ved skolen hvor skolens ledelse og utvalgte lærere ble intervjuet. Fylkesmannen har også hatt samtaler med foreldrerepresentanter fra FAU, og med elever fra skolens elevråd, 5.-10.trinn.

Røst kommune har gitt sin uttalelse til foreløpig tilsynsrapport innen fristen, og Fylkesmannen har hatt slutt møte med kommunen og skolens personale 14.06.2016.

Avdekkede lovbrudd

I Røst kommune ved Røst barne- og ungdomsskole, har Fylkesmannen avdekket forhold som tilsier at praksis må endres. I den forbindelse viser vi til våre vurderinger og konklusjoner i kapittel 3-6 i denne rapporten.

Pliktene i loven er rettet mot skolen, og skolen er valgt ut for kontroll, men det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at lovkravene blir overholdt. Derfor er kommunen adressert for de pålegg om retting som blir varslet i tilsynsrapporten.

Status på rapporten og veien videre

Denne tilsynsrapporten inneholder Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner fra tilsynet.

Fylkesmannen gir nå Røst kommune endelig frist til å rette opp de ulovlige forholdene avdekket i tilsynet. Dersom forholdene ikke rettes innen rettefristen fastsatt i denne tilsynsrapporten, vil Fylkesmannen vedta *pålegg om retting*.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 10.02.2016 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Røst kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Røst barne- og ungdomsskole

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse (som det er laget en egen rapport for) og skolebasert vurdering (ikke en del av dette tilsynet). Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmateriell¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger for kommunene i Lofoten, men Røst kommune var ikke til stede på denne samlingen.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er 30.10.2016. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Nordland vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Røst kommune – Røst barne- og ungdomsskole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/>

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Røst barne- og ungdomsskole. Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Røst kommune ble åpnet gjennom brev av 10.02.2016. Kommunen er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c. Ved Røst barne- og ungdomsskole ble følgende fag valgt ut for tilsyn: matematikk 8.-10.årstrinn og 5.-7.årstrinn, kroppsøving 8.-10.trinn og samfunnsfag 5.-7.årstrinn. I forkant av stedlig tilsyn, sendte Fylkesmannen to informasjonsskriv til videreformidling; *Brev til elever og foreldre med generell informasjon om tilsynet, og Brev til elever og foreldre som vi vil snakke med i tilsynet.*

Skolens egenvurderinger i RefLex ble gjennomført på ulike tidspunkt: av skoleleder 17.03.2016 og av lærergruppene 04.04.2016. I skolens egenvurdering ble det lagt ved bare enkelte vedlegg som understøttende dokumentasjon. Generelt ble det gitt få og knappe redegjørelser for skolens praksis i RefLex. Fylkesmannen måtte etterspørre forventet dokumentasjon både før, under og etter det stedlige tilsynet, jf. siste side i rapporten.

Fylkesmannens stedlige tilsyn ble gjennomført på Røst kommunes rådhus og på Røst barne- og ungdomsskole 19.-20.04.2016. På åpningsmøtet, som var i forkant av intervjuer, var også kommunens rådmann til stede. Elevrådet, med elever fra 5.-10. trinn, ble hørt i samtale samme dag. I tillegg ble det avholdt møte med tre foreldre-representanter fra FAU om kvelden 19.04.2016.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skolens egenvurderinger, opplysninger fra intervju og skriftlig dokumentasjon, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på

kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer en prestasjon. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Kravet til at dette skal være kjent, innebærer noe mer enn at informasjonen er tilgjengelig for elevene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. Opplæringsloven § 5-5 hjemler at en elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal da fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). I slike tilfeller må skolen sikre at elevens opplæring dekker de individuelle målene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/kommunen gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Røst barne- og ungdomsskole har 58 elever fordelt med 39 elever på 1.-7.trinn og 19 elever på ungdomstrinnet. Det er totalt 11 lærere, derav seks med kontaktlærerfunksjon. Skolen deltar i pulje 6 i den nasjonale satsingen *Vurdering for læring*, som blir avsluttet våren 2017. Rektor fungerer både som skoleleder og skoleeier siden hun også er enhetsleder for skole og oppvekst i Røst kommune. Derfor har skolen egen inspektør som ivaretar mange av ansvarsområdene på ledernivå i skolehverdagen. Lærerne er organisert på to team, 1.-7. trinn og 8.-10.trinn, men mange lærere underviser både på barne- og på ungdomstrinnet.

Skolens årshjul for 2015 – 2016 gir oversikt over ulike aktiviteter og arrangementer gjennom skoleåret samt frister for å ha avholdt foreldremøter og konferansetimer. I tillegg går det fram av planen tidspunkt og klassetrinn for ulike kartleggingsprøver, samt de nasjonale prøvene og elevundersøkelsen. Planen angir også hvem dette gjelder og hvem som er ansvarlig.

Høsten 2015 innførte ledelsen leksefri skole, men alle elever skal likevel ha leselekse for å styrke egen leseferdighet. Det blir utarbeidet ukeplaner for elevene, disse gir en oversikt over ukas gjøremål eller aktiviteter, timeplan, informasjon eller beskjeder til heimen og ting/utstyr å huske på. Noen ukeplaner har i tillegg mål for uken eller læringsmål eller mål for ulike fag. Det er ikke en felles mal for ukeplanene, men det er en uttalt forventning fra ledelsen om at ukeplanene skal inneholde kompetansemål eller læringsmål. Planene blir gitt til hver enkelt elev i papirformat. I mangel av en digital plattform for skolen, for eksempel *Fronter* eller *it's Learning*, bruker lærere å sende ut ukeplan til de foresatte på e-post.

Det lokale læreplanarbeidet relateres til samtaler i kollegiet om å knytte lokale forhold inn i undervisninga der det er naturlig eller formålstjenlig. I slike samtaler er det også diskutert kompetansemål versus læringsmål.

Gjennom tilsynet kom det fram at lærerne må utarbeide årsplaner eller halvårsplaner for hvert enkelt fag hver høst, og at de skal leveres inn til ledelsen og samles i en perm på skolekontoret. Ut over disse to kravene fra ledelsen, er det ikke lagt noen føringer på

form og innhold for planene. Det er ingen fast mal for dem, og det er opp til den enkelte lærer å synliggjøre læringsmål eller kompetansemål i planen. Oppstart av arbeidet med årsplaner blir gjort ved at rektor setter av noe tid til dette på en av skolens første planleggingsdager om høsten. For øvrig blir det ikke gitt noen frist for når planene skal være ferdige.

I tilsynet ble det vist til at skolen deltar i *Vurdering for læring* (VFL). I denne statlige satsingen deltar skolens inspektør som ressursperson, og rektor representerer skoleeier. Av årshjulet går det fram når ledelsen skal delta på sentrale samlinger eller nettverk for VFL, og at VFL er hovedtema for kollegiet på planleggingsdag i mai. Intervjuene viser at VFL har vært på agendaen i personalet én til to ganger per måned. Rektor redegjør for at de tre første prinsippene i VFL har blitt presentert for lærerkollegiet; elevene skal forstå hva de skal lære og hva som er forventet av dem, de skal få tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen, og de skal få råd om hvordan de kan forbedre seg. I forbindelse med dette arbeidet er det påpekt at mål skal komme tydelig fram for elevene blant annet ved at mål for timene på alle trinn skal bli presentert. Det er i tillegg presisert at all vurdering skal være knyttet opp mot kompetansemål i LK06.

Vedrørende elever med vedtak om spesialundervisning redegjør skolen for sine rutiner. Kommunen kjøper tjenester fra Bodø kommune når det gjelder pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), og av årshjulet går det fram fem årlige besøk av PPT. Skolen har også et samarbeid med Statped vedrørende opplegg rundt enkeltelev. Det har også vært vanlig med egen ressurs for spesialpedagogisk veileder ved Røst barne- og ungdomsskole. Den har i hovedsak vært vekslet mellom to personer gjennom flere år, med skifte av person høsten 2015.

I dokumentet *Røst skole Retningslinjer* for skoleåret 2015-2016, står kontaktlærers ansvar for utarbeidelse av enkeltelevs *Individuelle opplæringsplan (IOP)* i samarbeid med faglærer(e) beskrevet. Dette arbeidet skal bli gjort i avtale med spesialpedagogisk veileder, som skal ordne det formelle rundt IOP-ene. Dokumentet blir gjennomgått i personalet hver høst, samt delt ut til alle lærere.

Det er et tett samarbeid mellom rektor og spesialpedagogisk veileder i forarbeidet til IOP og utformingen av enkeltvedtak. Spesialpedagogisk veileder har et særskilt ansvar for å ha oversikt over hvem som skal ha et spesialpedagogisk tilbud, og for å dra i gang arbeidet med IOP med innhold og frister. Fristen kommer også fram i skolens aktivitetsplan. Selve IOP-en blir skrevet i samarbeid mellom kontaktlærer og lærer som har spesialundervisning, som i hovedsak er spesialpedagogisk ansvarlig. Det finnes egne maler både for enkeltvedtak og IOP. Det kom fram i tilsynet at elevens foresatte er informert og involvert i arbeidet rundt IOP og opplegget for spesialundervisningen.

Dokumentet *System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til Opplæringsloven* beskriver rutiner for arbeidet med å sikre tilpasset opplæring og spesialundervisning. Dette dokumentet er bare til bruk for skolens ledelse, dvs. rektor/enhetsleder oppvekst og inspektør.

Skolen redegjør for at alle elever med sakkyndig vurdering med påfølgende enkeltvedtak, får IOP. Gjennom tilsynet kom det fram at også Logos-rapport fra PPT har ført til enkeltvedtak og IOP for elever. IOP blir i stor grad utarbeidet på bakgrunn av sakkyndig

vurdering. Det er presisert for personalet at dette er et viktig dokument også for læreren i utarbeidelse av IOP. I iveren etter å gi elever hjelp så fort som mulig, har også IOP blitt utarbeidet før enkeltvedtak var klart.

Skolen har i liten grad hatt elever med avvik fra opplæringsmål i LK06, og sier derfor lite om skolens praksis i egenvurderinger og intervjuer. Det blir gjort rede for at spesialundervisning blir samordnet med klassens planer gjennom nært samarbeid mellom kontaktlærere og faglærere som har spesialundervisning. I tillegg er spesialpedagogisk veileder og rektor tett på i denne prosessen. I tilsynet kommer det fram at spesialundervisningstimer i ett fag kan ha blitt avholdt når klassen har et annet fag.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Av tilsynet går det fram at skolen ikke har en omforent forståelse for hva det lokale læreplanarbeidet innebærer eller hvordan det foregår. Dette blir tydelig av intervjuene i det stedlige tilsynet, men kommer også fram av skolens ulike årsplaner og ukeplaner, som er så vidt ulike i innhold og form. Det er ulike bruk av kompetansemål fra LK06 i skolens årsplaner, og det er uklart hvordan de kommer til syne i planleggingen av og i den daglige undervisningen.

Fylkesmannen har sett eksempler på årsplaner som har kompetansemål, noen som inneholder tidligere kompetansemål, noen som ikke har kompetansemål i det hele tatt og noen som har mål som tydelig er styrt av læreboka, og som i beste fall kan være et læringsmål utledet av et kompetansemål. Siden det er så store variasjoner i årsplanene, har vi ingen grunn til å tro at årsplanene blir kontrollert av ledelsen ut over det faktum at de er laget. At årsplaner er laget og samlet i en perm, er ingen sikring i seg selv. Årsplanene blir ikke gjort tilgjengelig for elever eller foresatte.

Fylkesmannen minner om at Norge ikke lenger har lærebokgodkjenning. Dersom skolen ønsker å bruke et læreverk over flere årstrinn, må man foreta en kontroll opp mot læreplanen om alle kompetansemål blir ivarettatt av læreboka/-bøkene.

Også når det gjelder ukeplaner er det store variasjoner i utforming og innhold mellom ulike klasser og trinn, og de er ikke gjennomført med målformuleringer for alle fag. Fylkesmannen ser større grad av læringsmål eller kompetansemål på ungdomstrinnet i ukeplanene. I tilsynet blir det redegjort for muntlig gjennomgang av læringsmål, samt mål skrevet på tavla. Dersom kompetansemål bare blir formidlet muntlig, - eller på tavla på skolen, vil det være vanskelig for hjemmet å følge med på opplæringsmålene for den enkelte elev.

Gjennom tilsynet kom det fram liten grad av samarbeid mellom lærerne innenfor fag eller på tvers av fag og team. I fådelt skole er det slik at flere klassetrinn går sammen, dermed er det desto viktigere å samarbeide om planer for å kunne være sikre på at samtlige kompetansemål fra læreplanen blir ivarettatt, samt sikre progresjon og sammenheng i fagene. Slik det lokale læreplanarbeidet ved Røst barne- og ungdomsskole er organisert og gjennomført, kan ikke Fylkesmannen se at rektor sikrer at opplæringsinnhold er knyttet til kompetansemål i faget.

Forskrift om individuell vurdering og underveisvurdering gjenspeiles i prinsippene for *Vurdering for læring* (VFL), som har til hovedformål å fremme læring. Skolen startet høsten 2015 i pulje 6 i den nasjonale satsinga. Det kommer fram ulike meninger på hvor

langt personalet/skolen er kommet med arbeidet rundt de tre første prinsippene i VFL. Det synes som om skolen fortsatt bare er i startgropa for dette arbeidet, og at man nå bestreber seg på å forstå og bruke terminologien. Likevel går det fram at personalet er i bevegelse mot en bedre og mer lik praksis på området.

Fylkesmannen finner at skolens praksis vedrørende bruk av kompetansemål, samt kriterier og kjennetegn på måloppnåelse overfor elevene, ikke tilfredsstillende de kravene som er gitt i opplæringslovens forskrift om individuell vurdering. Med bakgrunn i dette, samt det vi ser i års- og ukeplaner, sannsynliggjør det at rektor ikke sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Elever med enkeltvedtak om spesialundervisning får IOP. Tilsynet viser imidlertid at også elever som ikke har sakkyndig vurdering med tilrådding om spesialundervisning, har fått IOP. I noen tilfeller har elever fått enkeltvedtak om spesialundervisning basert på andre typer rapporter fra PPT. I påvente av sakkyndig vurdering har også skolen utarbeidet IOP og gitt spesialundervisning før enkeltvedtak. Fylkesmannen minner om at det er enkeltvedtaket som utløser retten til spesialundervisning og danner utgangspunktet for å utarbeide IOP. For nærmere vurderinger viser i den forbindelse til kap.4.3 i rapporten fra forvaltningstilsynet.

Fylkesmannen har ved flere anledninger bedt om å få oversendt sammenhengende dokumentasjon for elever med vedtak om spesialundervisning; sakkyndig vurdering, enkeltvedtak, IOP og årsrapport. Av den totale mengde dokumentasjon vi har mottatt ser vi følgende: Skolens enkeltvedtak om spesialundervisning sier i liten grad noe om innholdet i spesialundervisningen, og de viser i stor grad bare til den sakkyndige vurderingen i den forbindelse. Dermed blir det kontaktlærer og lærer med ansvar for den aktuelle spesialundervisningen sin oppgave å hente ut relevant informasjon for å skrive elevens IOP, og det vil kunne føre til mangler ved innholdet i elevens IOP. Fylkesmannen kan derfor ikke konkludere med at innholdet i elevens IOP samsvarer med enkeltvedtaket. Også her viser vi til vurderinger gitt i rapporten for forvaltningstilsynet.

Skolens redegjørelse for at de sjelden/aldri har hatt elever med spesialundervisning med avvik fra kompetansemål fra LK06, gjør det vanskelig for oss å konkludere hvorvidt tydelige mål for eleven ville blitt synliggjort i elevens IOP. Fylkesmannen har heller ikke mottatt skriftlige eksempler eller dokumenter med aktuelt innhold for å kunne vurdere dette.

I dokumentet *System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til Opplæringsloven* finner vi en rutinebeskrivelse for skolens arbeid med å sikre tilpasset opplæring og spesialundervisning. Dokumentet beskriver mye av prosessen i forkant, samt arbeid og saksgang rundt elev med behov for spesialundervisning. Dokumentet sier ikke noe om fremgangsmåten for å se spesialundervisningen i sammenheng med den ordinære opplæringen. Svakheten er at dette dokumentet ikke er en del av informasjonen som gis ut årlig til lærerne som har ansvaret for å lage IOP-en og for å gjennomføre opplæringen, men bare finnes for og brukes av skolens ledelse.

Intervjuer og egenvurdering viser et nært samarbeid mellom kontaktlærere, faglærere og lærere som har spesialundervisning. Det er uklart om målet for samarbeidet er for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Røst kommune ved rektor, Røst barne- og ungdomsskole, sikrer ikke at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i fagene eller at de ivaretar elevens rett til å kjenne mål for opplæringen eller hva som blir vektlagt i vurderingen av elevens kompetanse. Rektor sikrer heller ikke at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Røst kommune, Røst barne- og ungdomsskole, utarbeider IOP hvert år for alle elever med vedtak om spesialundervisning.

Siden de enkeltvedtakene vi er blitt forevist, i stor grad bare viser til sakkyndig vurdering når det gjelder innholdet i IOP-en, kan Fylkesmannen vanskelig konkludere med at innholdet i opplæringen samsvarer med enkeltvedtaket. Vi har ingen holdepunkt for å si at eventuelle avvik fra LK06 vil bli synliggjort i enkeltvedtak og IOP, med egne mål for opplæringen.

Skolen har ikke en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en blir samordnet med den ordinære opplæringen (klassens) planer.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2.

Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen og gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Det er ikke satt krav til hvilken form vurderingen skal ha. Vurderingen kan derfor både være skriftlig og muntlig. Fra og med 8. årstrinn og i videregående opplæring skal elevene få vurderingen uten karakter midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet.

Fra 8. årstrinn og i videregående skole skal elevene i tillegg ha halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikke blir avsluttet.

Skolen må gjennomføre halvårsvurdering uten karakter på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærernes vurdering har et innhold i samsvar med forskriften.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Røst barne- og ungdomsskole har lagt ved dokumentasjon i form av ukeplaner, årsplaner og IOP-er. Noen av ukeplanene har kompetansemål, enkelte har læringsmål og andre mangler mål. Det samme gjelder for årsplaner. I det stedlige tilsynet går det fram at mye av veiledningen vedrørende kompetansemål, blir gitt muntlig i timene. Noen redegjør for at målene blir skrevet på tavla.

Når det gjelder veiledning i hva som blir vektlagt i vurderingen av elevens kompetanse, redegjør skolen for at de har kommet for kort i arbeidet. Fylkesmannen har ikke fått dokumentasjon som understøtter at skolen arbeider med dette, ut over at de deltar i VFL.

Elevene skal få tilbakemelding på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse. Enkelte lærere gir slik tilbakemelding på bakgrunn av skriftlig utarbeidede kriterier, noen har muntlige samtale med elevene, og andre får elevene med på å lage mål. Jevnlig tilbakemelding og veiledning blir i stor grad gjort muntlig i det daglige arbeidet, men også når lekser og arbeidsbøker blir kontrollert og rettet, gjennom jevnlig samtaler og etter prøver. Røst barne- og ungdomsskole har fra vårsemesteret 2016 innført månedsmelding for å ivareta hyppigere undervisvurdering med informasjon til hjemmet om elevens utvikling. Intensjonen er å sende månedsmeldingen ut hver måned. På tidspunktet for tilsynet, medio april, var denne utdelt bare én gang. Vi har ikke mottatt dokumentasjon på skriftlig undervisvurdering eller månedsmelding.

Røst barne- og ungdomsskole har en nedskrevet implementert rutine med tanke på å gi halvårsvurdering på konferansetimen, der også foresatte deltar. Forut denne timen har elevene en elevsamtale med kontaktlærer, som danner noe av grunnlaget for konferansetimen senere. Skolen har et eget skjema for hva tema i elevsamtalen skal være; trivsel/sosialt, orden og oppførsel, fravær, konsentrasjon og arbeidsinnsats, samarbeid, grunnleggende ferdigheter, konflikter/mobbing, ansvar for egen læring og hvordan man lærer best.

Halvårsvurdering i fag skjer to ganger per år, oktober/ november og mars/april, og faglærere skal da gi skriftlig tilbakemelding for hver elev angående faglig ståsted og framovermelding. Denne skriftlige tilbakemeldingen fra faglærere blir gitt muntlig videre til eleven og foresatte i konferansetimen. Utformingen av referat fra konferansetimen kan variere fra trinn til trinn, men ledelsen ønsker at alle skal benytte seg av en felles mal framover. Det blir sendt hjem referat fra konferansetimen, men det kommer fram at det ikke alltid er nedskrevet noe om elevens faglige ståsted eller videre utvikling i disse referatene. Også elever med IOP har konferansetimer og får undervisvurdering med fremovermelding.

Gjennom intervjuer går det fram at elevene fra 8. trinn, i tillegg til halvårsvurdering på konferansetimene, også får karakter i alle fag til jul. Det er ingen skriftlig rutine for dette, og det går heller ikke fram i skolens årshjul eller i *Røst skole Retningslinjer*. Karakterene blir gitt ut til jul, og siste dag før sommerferien. Halvårsvurderingen som blir gitt i oktober/november og mars/april danner grunnlaget for karakteren elevene får ved semesterslutt.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid. Fylkesmannen har ikke mottatt dokumentasjon i forkant, eller under tilsynet, som viser eksempler på hvordan elevene vurderer seg selv eller andre. Gjennom intervjuer med lærere får vi vite at enkelte gjør det, og andre ikke. Det framkommer at det er store sprik i måten egenvurderingen gjøres på, noen har laget kriterier som utgangspunkt, andre deler ut skjema som er laget med smilefjes, mens andre igjen har muntlig egenvurdering. Lærere som underviser i flere fag, kan også gjøre mer i ett enn i et annet fag.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten for IOP inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en. Av skolens årshjul går det fram at IOP skal evalueres på slutten av skoleåret. Gjennom intervjuer kommer det fram at enkelte lærere kjenner til årsrapporten, men ikke hva den skal inneholde, mens andre ikke vet noe om det. Alle elever får en halvårsvurdering på konferansetimen, også elever med IOP. Her blir måloppnåelsen og veien videre gjennomgått. Lærere forteller at det er spesialpedagogisk veileder som har oversikt over årsrapportene for IOP.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Praksis ved Røst barne- og ungdomsskole viser at det ikke er en omforent forståelse i personalet når det gjelder veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Gjennom de eksemplene på ukeplaner vi har fått, kommer det i liten grad fram hvilke mål som legger grunnlaget for undervisningen. Det er varierende bruk av mål på ukeplaner, og vi ser at kompetansemål brukes i mindre grad på de lavere trinnene. Fylkesmannen har mottatt noen årsplaner, der det legges til grunn ufullstendige mål for matematikk på ungdomstrinnet. Årsplanene i samfunnsfag for 6. og 7. trinn og kroppsøving 8.-10.trinn mangler kompetansemål. I årsplan i kroppsøving for 2. – 5. trinn jobbes det etter gamle kompetansemål for svømming.

I intervjuer med personalet kommer det fram at det er lite samarbeid om fag på trinn, og at det ikke finnes en felles mal for ukeplaner. Felles mal for årsplan slik at alle lærere har lik praksis på samme trinn, finnes heller ikke. Felles maler kan være med å sikre at alle kompetansemål blir dekt. Fylkesmannen mener det er uheldig og sårbart dersom det er opp til hver enkelt lærer å avgjøre om og hvordan man velger å kommunisere mål til elevene. Den skadelidende part her vil være elevene. Samtidig holder skolen på med dette arbeidet gjennom den nasjonale satsingen VFL, og det er et uttalt mål om at dette snart skal være en felles innarbeidet fremgangsmåte for hele personalet.

Fylkesmannens undersøkelser viser at det er til dels store variasjoner i hvordan læreren arbeider med å gi tilbakemeldinger til elevene på hva de mestrer, og hvordan veiledningen blir gitt for å øke kompetansen. Mange av lærerne ved skolen veileder elevene på hva som blir lagt vekt på i vurderingen, men Fylkesmannen kan ikke se at det finnes noen felles implementert rutine for dette, og det er dermed opp til den enkelte lærer hvordan man gir tilbakemelding og veileder elevene.

Fylkesmannens finner at skolens praksis vedrørende halvårsvurdering i fag for elever på ungdomstrinnet ikke tilfredsstillende de kravene som er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-13. Røst barne- og ungdomsskole gir halvårsvurderingen på konferansetimer midt i

semesteret høst og vår. Halvårsvurdering med karakter gis til jul og til sommeren, og inneholder verken ståsted eller fremovermelding. Dermed blir det for lenge mellom underveisvurderingen gitt i konferansetimen, og halvårsvurderingen til jul eller sommer dersom dette er grunnlaget for karakteren i halvårsvurderingen.

Intervju med lærere gir oss variable svar angående elevenes vurdering av eget læringsarbeid, men det synes at mye skjer i dialog med eleven underveis. Skolen har ingen omforent praksis for egenvurdering. Fylkesmannen har blitt forelagt dokumentet *Vurdering av undervisningsopplegg*, men dette er ikke elevens vurdering av eget arbeid, egen kompetanse eller egen faglig utvikling, men en vurdering av selve undervisningsopplegget og hva elevene synes om det. Fylkesmannen kan ikke se at det er noen innarbeidet rutine i skolens personale som sikrer elevens egenvurdering. Selv om skolen er med i *Vurdering for læring* og har blitt mer bevisste på dette, er de bare underveis i dette arbeidet.

Røst barne- og ungdomsskole har ikke en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en. Fylkesmannen bemerker at bare enkelte i personalet ved Røst barne- og ungdomsskole kjenner til endringen fra høsten 2013 om bare en årlig rapport for IOP, og at det ikke lenger er krav til halvårsrapport. Fylkesmannen har etterspurt, men ikke fått oversendt årsrapporter fra elever som går på Røst barne- og ungdomsskole.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Røst kommune, Røst barne- og ungdomsskole, har ikke en innarbeidet fremgangsmåte for hvordan lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål opplæringen er knyttet til, eller hvordan elevene blir kjent med hva som blir lagt vekt på i vurderingen.

Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene, og de veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.

Røst barne- og ungdomsskole sørger ikke for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene fra og med 8. årstrinn får ikke halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringsperioden i alle fag. De får heller ikke slik halvårsvurdering på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet.

Røst barne- og ungdomsskole har ikke en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevens kompetanse i fagene eller som gir veiledning om hvordan eleven kan øke sin kompetanse.

Skolen har ikke en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten for IOP inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Lærerne ved Røst barne- og ungdomsskole vurderer i varierende grad om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Gjennom intervjuene framkommer det at enkelte bruker tester/kapitteltester, noen bruker innleveringer og innsats i timene, mens andre nevner M-tester for matematikkfaget og Carlsten-tester for lesing. Noen lærere uttaler at mye skjer kontinuerlig igjennom samtaler med elevene i timene.

Under punkt 2.2 – verktøy for vurdering av læringsutbytte i dokumentet *System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til opplæringsloven* ligger det en årsplan for

tiltak for vurdering av elevens læringsutbytte. Fylkesmannen kan ikke finne at lærer også i den sammenhengen skal vurdere elevens læringsmiljø. Dokumentet inneholder videre blant annet en rutine for arbeidet med å sikre tilpasset opplæring og spesialundervisning.

Dersom det blir oppdaget at elever ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert. I intervjuer fremkommer det at Røst barne- og ungdomsskole også her har svært varierende praksis. Noen vurderer ikke dette i det hele tatt, mens andre uttaler at egen vurderingspraksis evalueres hele tiden, underveis i timene – og som forberedelse til neste økt. Andre sier de vurderer dette, uten å utdype det videre. Videre framkommer det at lærere ved Røst barne- og ungdomsskole i liten grad reflekterer over sin vurderingspraksis og elevenes læringsmiljø.

Når det blir oppdaget at en elev ikke får tilfredsstillende utbytte av ordinært opplæringstilbud, og at tiltak innenfor tilpasset opplæring heller ikke hjelper, skal lærere vurdere behovet for spesialundervisning samt melde bekymring til rektor. Intervjuer ved Røst barne- og ungdomsskole bekrefter dette; lærere gir beskjed til skolens ledelse og kontakter også spesialpedagogisk veileder. Lærere kjenner likevel ikke til noen rutiner for dette, eller hva som skjer etter at ledelsen har fått beskjed.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Røst barne- og ungdomsskole er en liten og oversiktlig skole, og Fylkesmannen oppfatter at lærere som ser at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, tar tak i dette og utveksler informasjon til andre lærere hvis det trengs. Tiltakene er variable, og selv om arbeidet ikke er systematisk, er skolen liten og har små elevgrupper som gjør det greit for lærere å tilpasse opplæringa til den enkelte elev.

Vi finner ikke at det er en felles framgangsmåte i arbeidet med å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer dette. Ulike svar i intervjuene under tilsynet viser at det ikke er en omforent forståelse av et systematisk arbeid. Det er heller ikke en ensartet praksis som sier noe om tidspunktet lærere bør sette inn tiltak, – noen venter til årets slutt med å evaluere, mens andre gjør dette kontinuerlig.

Den skriftlige rutinen i dokumentet *System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til opplæringsloven* beskriver hvordan lærerne systematisk og løpende skal vurdere om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dokumentet er bare til bruk for skolens ledelse. Siden lærerne ikke har tilgang på den skriftlige rutinen, vil det kunne være tilfeldig hvilke forhold rundt eleven som blir vurdert av den enkelte lærer. En rutine skal sikre at flere forhold rundt eleven blir vurdert i slike tilfeller, deriblant arbeidsmåter, lærers vurderingspraksis og elevens læringsmiljø. Tilsynet avdekker at lærere i liten grad reflekterer over egen vurderingspraksis eller læringsmiljøet i forbindelse med elevens manglende læringsutbytte. Arbeidet med VFL vil kunne hjelpe skolen å få dette implementert i praksis.

Skolens rutiner for å sikre spesialundervisning ligger også i dokumentet *System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til opplæringsloven*. Fylkesmannen mener det kan være sårbart at rutinene som omhandler spesialundervisning, ikke er tilgjengelig for hele skolens pedagogiske personale. Fremgangsmåten som finnes på skolen som omhandler tema spesialundervisning, er basert på kjennskap, og blir således personavhengig.

Fylkesmannen vil påpeke at selv om skolen har en innarbeidet framgangsmåte, men ikke har nedfelt den skriftlig, kan det være en sårbar situasjon fordi den da blir personavhengig. Dersom skolen står ovenfor situasjoner som nyansettelser, turnover eller langtidsfravær av nøkkelpersoner, da spesielt skolens spesialpedagogisk veileder eller ledelse, kan det være tilfeldig om elevens rettigheter blir ivaretatt.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Røst kommune, Røst barne- og ungdomsskole, har ikke en innarbeidet framgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen har heller ikke en innarbeidet framgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljøet.

Fylkesmannen finner at Røst barne- og ungdomsskole gjennomfører tiltak når lærerne har mistanke om at en elev ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Røst barne- og ungdomsskole har ikke en felles innarbeidet framgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning når elever ikke har tilfredsstillende utbytte av den tilpassede opplæringa som er gitt.

Skolen har en innarbeidet framgangsmåte for at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet framgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet framgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Kommunen har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet framgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Røst kommune har ikke tatt imot flyktninger eller asylsøkere, likevel bor det barn som ikke har norsk eller samisk som morsmål i kommunen.

Gjennom egenvurdering i RefLex går det fram at skolen har elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål. Videre går det fram av egenvurdering og intervjuer at det ikke finnes rutiner eller prosedyrer for dette området verken på skolen eller på kommunalt nivå.

I dokumentet *System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til Opplæringsloven* (s.9) er det vist til opplæringsloven § 2-8 og tema «språkopplæring for elever fra språklege minoriteter». Av dokumentet går det videre fram at kommunen ikke har noen skriftlig rutine eller internt dokument for dette, men at det er rektors ansvar å følge opp.

Det blir gjort rede for at de elevene med annet morsmål enn norsk eller samisk, har ønsket å ha ordinær norskopplæring. Når det gjelder kartlegging av elevens norskferdigheter vises det til testen «Fra ord til lyd».

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Røst kommune har ikke forelagt en skriftlig rutine for hvordan de skal tilby særskilt norskopplæring, og av dokumentet nevnt over går det fram at kommunen ikke har det.

Skriftlig dokumentasjon i tilsynet, samt opplysninger fra intervju, viser imidlertid at enkeltelever med fremmed morsmål, har fått ekstra norskopplæring uten at det har vært fattet enkeltvedtak hjemlet i opplæringsloven § 2-8. I ett vedtak Fylkesmannen har mottatt, er det derimot vist til tilpasset opplæring for eleven. Vi bemerker at alle elever har krav på tilpasset opplæring, og man skal i slike tilfeller heller ikke skal fatte enkeltvedtak for eleven. I tillegg minner vi om at skolen har plikt til å opplyse foresatte om elevens rettigheter på området, samt forklare hva et tilbud om særskilt språkopplæring innebærer. Vedtak etter § 2-8 varer så lenge eleven har behov for det, til han/hun kan delta i ordinær undervisning, og opphører ved at det fattes et nytt vedtak om avsluttet særskilt språkopplæring. For våre videre vurderinger vedrørende dette tema, viser vi til rapport for forvaltningstilsynet kap.6.3.

Når det gjelder kartlegging av norskferdighetene til elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, må skolen benytte seg av prøver som er ment til dette formålet, ikke prøver som tester sein leseutvikling generelt.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Røst kommune, Røst barne- og ungdomsskole har ikke en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

Skolen har heller ikke en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring dersom eleven har behov for særskilt norskopplæring.

Røst barne- og ungdomsskole har ikke en rutine på å fatte vedtak om særskilt språkopplæring som også innebærer en rutine for å kartlegge norskferdighetene underveis.

7. Frist for retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 6 konstatert lovbrudd. I denne rapporten gis Røst kommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 30.10.2016. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Røst kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Røst barne- og ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven § 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Røst kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.
- b. Rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
 - mål for opplæringen
 - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse
- c. Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
 - alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget
 - individuelle opplæringsmål i IOP

2. Røst kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Røst barne- og ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Røst kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06
- b. IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner
- c. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassens) planer.

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Røst kommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Røst barne- og ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Røst kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 / mål i IOP som opplæringen er knyttet til.
- b. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- c. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- d. Elevene fra og med 8. trinn får halvårsvurdering uten karakter
 - midt i opplæringsperioden i alle fag
 - på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- e. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen
 - gir informasjon om elevens kompetanse i fagene
 - gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin
- f. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Røst kommune må sørge for at Røst barne- og ungdomsskole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Røst kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- b. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
 - arbeidsmåter
 - vurderingspraksis
 - læringsmiljøet
- c. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Røst kommune må sørge for at Røst barne- og ungdomsskole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Røst kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.
- b. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.
- c. Norskferdighetene til elever med vedtak om særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen.

8. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittelet ovenfor er skoleeier gitt frist for å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er **30.10.2016**.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Gunn Elisabeth Johannessen
(tilsynsleder)

Håkon Baltzersen
(tilsynsmedarbeider)

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Rektors egenvurdering i RefLex med følgende dokumentasjon/vedlegg:
 - Power-point-presentasjon Vurdering for læring (VFL), prinsipp 1
 - Power-point-presentasjon VFL, prinsipp 2 og 3
 - Eks. på underveisvurdering i engelsk fordypning
 - Eks. på fremovermelding
 - Vedtak om spesialundervisning etter § 5-7 i oppl. for elev
 - Individuell opplæringsplan 2015-2016, IOP, for elev med vedtak
- Matematikklæreres egenvurdering i RefLex (8.-10.trinn)
- Matematikklæreres egenvurdering i RefLex (4.-7.trinn)
- Samfunnsfaglæreres egenvurdering i RefLex (5.-7.trinn)

Dokumenter ettersendt etter forespørsel fra Fylkesmannen:

- Mal for Elevsamtale, ungdomstrinnet
- Eks. på kriterier og måloppnåelse, muntlig foredrag/presentasjon
- Ukeplan for 10.trinn, uke 43-2015
- Ukeplanmal 5.klasse skoleåret 2015/2016
- Vurdering av undervisningsopplegg, 10.klasse matematikk
- Årsplan i naturfag, 10.klasse skoleåret 2015/2016
- Årsplan i samfunnsfag, 4.og 5.klasse skoleåret 2015/2016
- Årsplan i samfunnsfag 2015/2016, klasse 6 og 7
- Gymnastikk (10.trinn)
- Kroppsøving/svøm Røst skole, ungdomstrinn 8.-10. (årsplan)
- Årsplan i matematikk klasse 6 og 7 ved Røst skole 2015/2016
- (Årsplan) Matematikk for 10.klasse skoleåret 2015/2016
- Årshjul Røst skole 2015-2016
- Vedtak om spesialundervisning, IOP, evaluering av IOP – halvårsrapport for elev
- Eks. på pedagogisk rapport og oppfølgingsmøter for elev skolen er bekymret for
- Kroppsøving 6. og 7.klasse, skoleåret 2015-2016 (årsplan)
-

Dokumentasjon mottatt i det stedlige tilsynet:

- System for kvalitetsvurdering av Røst skole i forhold til Opplæringsloven
- Røst skole Retningslinjer 2015- 2016
- Mal for Månedsmelding for små- og mellomtrinnet v/Røst skole (2016-2017)
- Mal for Månedsmelding for ungdomstrinnet (Røst skole 2016- 2017)
- Involvering av elever i egen læring, praksisnotat fra lærer
- Underveisvurdering og metoder i matematikkundervisningen på mellomtrinnet, notat fra lærer
- Eksempel på fremovermelding gitt til elev mars 2016, engelsk fordypning
- Årsplan i svømming for 2.-5.klasse 2015/2016
- Årsplan i matematikk for 5.trinn – skoleåret 2015/16
- Årsplan 2015-2016 Røst skole, matematikk 8.trinn
- Årsplan 2015-2016 Røst skole, matematikk 9.trinn

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 19.- 20.04.2016

Det ble avholdt intervjuer med:

- Tove Andreassen, rektor og enhetsleder oppvekst
- Tove Marlen Bortheim, inspektør
- Jan Eirik Olsen, faglærer matematikk 6.-7.klasse/kroppsøving 10.klasse
- Hans Richard Storbjord, faglærer matematikk 10.trinn
- Wenche Andreassen, faglærer samfunnsfag 5.-7.trinn
- Ragnheidur Olafsdottir, faglærer kroppsøving 8.-9.trinn/svømming 10.trinn
- Mariann Vikedal, spesialpedagogisk veileder

Det ble avholdt samtale med tre foreldrerepresentanter fra FAU den 19.04., og samtale med fem elever fra Elevråd 5.-10.klasse den 20.04.2016.

FAU: Kine Kjølmoen Ekrem, Rino Jassar, Frode Nordhus, (FAU-leder Christel Eide kunne ikke møte.)